№ 83 مارت ۸ ۱۹۱۵ سنه. (یکشنبه) نومر ۸۳ جمادی‌الاولی ۵ ۱۳۳۳ سنه.

دارالمعلمین، دارالمعلمات مسئله‌سی.ییر مسئله‌سی. عمومی یاوروپا صوغشی. «دیم بوینده» (فیلیه‌تون). تورك - یونان فلوطلری. خاتون - قز طاوشی. مخابرلردن.

ایل

چغا باشلادی ۲۲ نچی اوکتیابرده ۱۹۱۳ سنه.

ایکنچی سنه دوامی.

یورط‌ییر فائده‌سن کوزه‌توچی تاتار غزیته‌سی.

غزیته‌نڭ بهاسی:
یللق . . . . . ٤ صوم
آلتی آیلق . . . . ۲ صوم
اوچ آیلق . . . . ۱ صوم ۲٥ تین
برمله‌ب هر ییرده ٥ تین.
آدریس آلماشدرو ۲۸ تین.

Газета „ИЛЬ“.
Подписная цѣна:
На годъ. . . . . . . 4 руб.—к.
» 6 мѣс. . . . . . . 2 « — «
» 3 мѣс. . . . . . . 1 « 25 «
Отдѣльные №№ 5 коп.

Плата за объявленія: впереди текста строка 40 коп., позади текста 20 коп.
Контора и редакція газеты „ИЛЬ“
Москва, Мещеринское подворье, № 5.

مه‌سکه‌وده آطنه‌ده اوچ مرتبه جمعه، یکشنبه وچهارشنبه کونلرده چغا طورغان
ایل

غزیته‌سینه ۱۹۱٥نچی یل اوچون مشتری دفتری آچلدی «ایل» ایکنچی یل نشرنده، اوّلگی مسلکندن آیرلمیچه: آقچورا اوغلی یوسف، محمد عیاض الاسحاقی، محمود فؤاد طوقتارف، سعید رمییف، شاکر محمد یارف، مجید غفوری، برهان شرف، نجیب عصری وباشقه‌لرنڭ اشتراکی برله دوام ایته‌چکدر.

«ایل» ده ملی واجتماعی مسئله‌لرگه تیوشنچه اهمیت بیریلو بله‌ن برابر عمومی یاوروپا صوغشی حقنده بولغان خبرلرنڭ ایڭ درستلری صایلانوب مکمل صوره‌تده یازیلوب باراچق. صوغشنڭ، مملکتنڭ اقتصادی، تجاری وصناعی حاللرینه تأثیری حقنده اهلی طرفندن مقاله‌لر یازیلاچق، هر تورلی یاڭا اثرلر، موقت مجموعه‌لر حقنده تنقیدلر، ملاحظه‌لر بولاچق. خاتون - قز طاوشی، عالی مکتبلرده اوقوچی طوتاشلر وباشقه تاتار خانملرینڭ اشتراکی برله آلوب باریلاچقدر.

ادارەدن:

مشتری بولوب یازلا طورغان افندیلرنڭ اوز آدرسلرن ممکن قدر تانوزاق ایتوب روسچه یازولری تیوش. آبونه یاڭارتقانده ایسکی آدریس یا آیسه شول آدریسده‌گی نومرنڭ یبه‌رلووی اوتنوله. آدریس آلماشدرو اوچون ایسکی آدریس برله برگه ۲۸ تینلك مارقه یبه‌رلورگه تیوشدر.

مشتری هر آینڭ باشندن اعتبار ایتلوبکنه قبول قیلونا، شونڭ اوچون ادارەگه آینڭ اون بیشینه قدر کیلوب ییتکان آبونه‌لر شول آینڭ باشندان حساب ایتلوب، اون بیشندن صوڭ کیلگانلری ایسه کیله‌سی آینڭ باشندان اعتبارا گنه یبه‌رله‌در.

غزیته‌نی صاتاراوچون کوبله‌ب آلدرغانده اداره طرفندن خصوصی اسکیدکه قیلنوب آیروم شرطلر قویلادر. بوحقده کیره‌کلی معلومات آلوراوچون ادارەگه مراجعت ایتولورگه تیوش.

غزیته‌نڭ بهاسی: بریلغه ٤ صوم، یارطی یلغه ۲ صوم، اوچ آیغه ۱ صوم ۲٥ تین. اوچ آیدن کیمگه مشتری قبول ایتلمی.

اعلان حقی: برنچی بیتده برمرتبه یاصار اوچون عادی حرف برله یولینه ٤۰ تین، آخرغی بیتده ۲۰ تین. هروقت یاخود برنیچه مرتبه یاصدرو اوچون خصوصی سویله‌شوب اسکیدکه یاصالور.

غزیته‌گه یاصار اوچون یبه‌رلگان مقاله وخبرلرنی قصقارتوب یاصو هم لازم بولغانده ئوزگه‌رتو ادارەنڭ اختیارنده‌در. یاصلماغان مقاله‌لر، خصوصی مارقه یبه‌روب سورالماغانده کیری قایتارلمی. موندی مقاله‌لر برآی قدر ادارەده صاقلانغاندن صوڭ تاشلانور. برآیدن صوڭ کیلگان سؤاللرگه اداره جواب بیرمه‌س.

ادارەگه یبه‌رلگان خطلارنڭ ادارەگه مخصوصمی، یاخود قانتوراغه عائدمی ایکانن بلدرتور اوچون قانویرتنڭ طشینه «ادارەگه» یا «قانتوراغه» دیگان سوزنڭ یازلووی اوتنوله‌در.

ادارەخانه: مسکه‌وده یرراوی پلوشچادده، میشچیرینسکی پادؤوریاده، ٥ نچی نومیرده. قانتورا هرکون ساعت ۹ دن ٤ که قدر آچقدر.

تیلیفون نومیری اداره اوچون: Телефонъ редакціи 4-67-01.
« مطبعه « « типографіи 2-31-04.
آدریس پوچتا اوچون: Москва, Мещеринское подворье редакція «ИЛЬ»
« تیلگرام اوچون: Москва, Редакція «Иль»

دارالمعلمین، دارالمعلمات مسئله‌سی.

یاڭغی معارف مینیستری‌نڭ تورلی اولکالرده‌گی معارف پاپوچیتللرینی جیوب، کیڭاش یاصاوی وشول کیڭاشلرنڭ نی یولده بارووی غزیته‌مزده یازلغان ایدی. بوکیڭاشلرنڭ ایڭ اهمیتلی نقطه‌سی - شبهه‌سز - روس توگل خلقنڭ معارف اشینه اهمیت بیرلون آلده سورو همده شول مجلسنڭ، روس توگل خلق اوچون آنا تللرن، اوقوتوتلی ایتدروب قبول ایتوکیره‌کلگین تصدیق ایتو وایڭ صوڭنده بزنڭ مکتب، مدرسه‌لرمزده‌گی اوقو اوقوتو اشینڭ زمانه‌غه موافق توگل‌لگینی آلغه سوروب، آلارنی مملکت مکتبلری کبك معلوم نظام وانتظامغه ئییه‌رتونڭ تییشلگن تصدیق بولدی. بوسوزلر، بوکیڭاشلر بزنڭ تاتارمطبوعاتینی اوقوغان کشیلرگه، بزنڭ مکتب مدرسه‌مزگه‌یاقن طورغان دائره‌لرگه البته کوبدن معلومدر. کیڭاشده‌گی، آنا تلین اوقوتو تلی ایتوب قوللانوده، اوقوتو، اویره‌تو، تربیه عالملری آلدنده ئلله قایچان بدیهی‌لك درجه‌سینه جیتکان آچق حقیقتلردر. مدرسه‌لرمزنڭ زمانه‌غه موافق طرزده تربیه بیره آلماویده، تاتار ضیالی‌سینڭ اون بیش یلدان بیرلی اقرار ایتوب، کونی - تونی شونڭ اوستنده ماطاشه‌طورغان بر مسئله‌سیدر. شول اوقو یورتلرمزنی کیله‌چکمز اوچون فائده‌لی، کیره‌کلی ایتدروب قویا آلماومز، بتون ملی حرکتمزنڭ ایڭ آورایغان ییری‌در. بولار حقنده سوز سویله‌ب طوروده بزنڭ اوچون بیك ایسکی بولغان کبك - بولار حقنده فلسفه صاتوده، صاغز چه‌ینه‌وگه باشقه بر نتیجه بیره‌چك توگل. بزده حاضر ایندی مکتب مدرسه‌نڭ زمانغه موافق توگل ایکانین اثبات دوری کوبدن اوتدی. بر ایندی آنی سوز برله‌ن توگل، اش برله‌ن اثبات ایتوب مکتب قسممزنی شاقتی اصلاحده ایتدك. اصول جدید مکتبلرمزده نظام، انتظام آنده‌غی اوقو، اوقوتوده‌غی ترقی‌لرمز بولارنڭ آیاقلی دلیللری‌در. لکن مدرسه مسئله‌مز مع التأسف هامان ئلگریگی حالنده، درستینی ئه‌یتکانده ئلگریگی‌دن ناچار بر حالده‌در.

مدرسه‌لرمزنڭ حالی ناچارلغین اقرار ایتکاچده، مدرسه‌لرمزده اوقوله طورغان علملر، فنلر دنیامزغه فائده‌سز، دینمز اوچون بیك آز اهمیتلی نرسه‌لر ایکانین بلگاچده، شاکردلرمز - «یوق، بز بولار برله‌ن باشمزنی واتمیمز. یوق. بز عزیز عمرمزنی چوب - چار برله‌ن خراب ایتمی‌مز، بزگه علم کیره‌ك، بزگه فن کیره‌ك. بزگه بلم کیره‌ك» دیب قچقردیلار. آلارنڭ شول تله‌ولری نی قدر حقلی بولسه‌ده، خلقمزنڭ آلده‌غی بولوگنده شول فکرگه قوشلوچی مدرسلر، معلملر بیك کوب بولسه‌ده، بز شولارنی قناعت ایتدررلك، یاڭغی مدرسه‌لر یاصارغه، ایسکی مدرسه‌لرنی سیبله‌رگه بولدرا آلمادق. یاڭغالرینی طودررغه ایسکی‌لرنی سیبله‌رگه بزنڭ علمی کوچمزمی جیتمادی؟ بزنڭ مادی قوّتمزمی آز بولدی؟ لکن حقیقتا شول صوصاغان شاکردلرگه: بویورگز، دیب بر علم یورطی‌نڭ ایشکینی آچا آلمادق وآلارنڭ صوساغانلرینی باصدررلق علم، بلم چیشمه‌لری یاصی آلمادق. بوبزنڭ تاریخی خطامز بولدی. شول زور اوزگارشگه حاضرلکمز جیتمه‌وی، بولدی‌می؟ آنسی باشقه. لکن حقیقت شول - بز ایسکی مدرسه‌لرنی جیمره آلوچی‌لر یاڭغی‌نی یاصی آلمادق.

شول زمانه‌لرده شاقتی‌زور اصلاح ایتلگان: مدرسهٔ محمدیه‌لر، حسینیه‌لر، بوبی‌لر، مدرسهٔ عالیه‌لرده شول بوش اورننی طوته آلمادی‌لر. بولارنڭ تورلی‌سی تورلی سببلردن یابریلوب یاطقان شاکردنی تربیه ایتر درجه‌ده اوسه آلمادیلار. مدرسهٔ محمدیه ادارەسنده‌گی توب توغری بارا طورغان آچق یول یوقلغندن، اداره باشنده‌غی کشیلرده، جمعیت آزلغندن کوندن کون ترنی ایتدنلر. بوبی‌لر مدرسه‌سی اوزینڭ آلغی یولنده بارغانده همده حقیقتا چن، چن مدرسه‌بولوغه‌کوندن‌کون‌یاقینلاشقان‌بر زه‌مانده ایشمی‌لر کبك، دشمان پارتیالرنڭ قربانلری بولدیلار.

مدرسهٔ حسنیه کوزگه طاشلانغان بر کشینی‌معلملك‌که‌چاقروب آلتی آی‌اوقوتدروب قایتاروب جیبه‌رووظیفه‌سینی، اعدادیه صنفلرغه جیتکان شاکردلرنی زاباستوفقا یاصاتدروب، نعمان خارچیونه‌سینه اورنلاشدروروالین اوته‌ودن اوزا آلمادی. عالیه، بریاقدن مدرسلری آزلغندن، ایکنچی یاقدن بایلار، میرزالرینی اوپکاله‌تماینچه بارا آلماغاندن اولده ترقی ایته آلمادی. شول یاڭغی‌رغه طرشقان مدرسه‌لرنڭ وقت وزمانغه موافق ایتدروب اوسه آلماولرنده صوڭغی وقتلرده شاکرد آراسنده‌غی اخلاق توشنکی‌لگی، وشاکردنڭ اویره ناچارلغندن دنیاغه قاراوب زاباستوفقالر یاصاولرینڭ زور تأثیری بولدی. نی بولسه‌ده بولدی نی سببدن کیلسه‌ده کیلدی، بز حاضر مدرسه‌سز بر حالده قالدق. مونه بو تصدیق ایتلورلك همده مناظره قیلنماسلق برحقیقتدر. شونڭ اوچون جیدی مدن[illegible] آرتق محله‌لی ایدل بویی تاتارلری آ[illegible] حاضر ملالر امامل‌ر مدرسلر چغا طورغ[illegible] مدرسه‌سی یاصاو، بولغانلرین شول حالگه کیترو صوڭغی یللرنڭ بورچی‌در. بو بر. ایکنچی‌دن، بایاغی اصلاح ایتلگان مکتبلرمز ئلله نی قدر معلم صوری. کوندن کون مکتبلرنڭ صانی کوبه‌یه بارغانغه، کوندن کون اصلاح فکری جه‌ییله کیلگانگه معلمگه احتیاج آرتقاندن آرطا بارا.. اولغنه‌ده توگل، خاتون - قزمز، اموڭغنچه‌غه قدر چارشاو آرطنده یاطقان خاتون قزمز - اوقورغه طوطنه. طوطنه‌غنه توگل اول بتون کوچی قوتی برلن اوقوغه یابشه؛ قایاغنه مکتب آچلدیمی قزلر یابریله‌لر، اون‌اورنینه‌اوتوز قرق کیله‌لر. بر معلمه‌گه اون معلمه‌نڭ اشین یوکلاته‌لر. شونڭ اوچون معلمه‌لرگه احتیاج طودی؛ طودی‌غنه توگل اول بوگون ایرته‌گه حل قیلنمه‌سه، شول اشمزنی، ملی سلامتلکمزنی بورچی طورغان مسئله‌بولوب آلدمزغه کیلوب باصدی. اللهنڭ بیرگانینه شکر اوچ مڭ اصول جدید مکتبمزگه، مدرسه‌لر طاشلاغان شاکردلرمزدن معلملر طوغان کبك، صوڭغی یلده‌غی مطبوعاتمزنی اوقوب کیلودن، صوڭغی یلده‌غی ادبیاتمزنڭ تربیه‌سندن، مڭ‌غه یاقین معلملرمز چقدی. بولارنڭ تاتار دنیاسینڭ بتون پوچماقلرینه جییلوب اوزی بلگاننی اوقوتورغه‌اویره‌تورگه، مڭ تورلی بلا کوروب، مڭ تورلی جفا چیگوب علم طاراطورغه کرشدی. بتون جیغان معلوماتینی، گازیته‌ده اوقوغان خبرین، ژورنال‌ده اوقوغان‌حکایه‌سین، ادبیات کیچه‌سنده ایشتکان شعرین همه‌سین صوساغان تاتار خاتونینڭ آلدینه ئرغتدی، اوزینڭ کوچسزلکینه قاراماینچه زور ملی یوکنی اوستره‌دی؛ توکرك برلن صوغان یتشدردی؛ صولش برلن تیگرمان طارتدردی. بو کونگی کونده‌گی مکتبلرمزگه، بوکونگی کونده‌گی اوقو یولنده آلغه باروومزده مکتب قاراوچی همتلی یاش بایلارغه نی قدر بورچلی بولسه‌ق شولاردن‌اون‌مرتبه‌آرتق‌معلم‌معلمه‌لرگه‌بورچلی‌مز.

بولارنڭ شول قهرمانانه خدمتلری آلدنده طاغی‌مانع‌لر طودی. اوقوتور اوچون دارالمعلمین دارالمعلمات‌لردن شهادتنامه صورالا باشلاندی. شهادتنامه آلا تورغان هیچ بر تورلی دائره‌مز بولماغانغه، دارالمعلمین دارالمعلماتمز یوقغه، طبیعی، مکتبلر یابلدی. معلملر اورنسز قالدردی. بالالر اورامغه‌ئرغتلدی. دارالمعلمین دارالمعلمات مسئله‌سی یاقامزدن طوتدی. آنده مونده شونڭ حقده کیڭاشلار، اویلار کیتدی، پلانلر قورلدی. نهایت مفتی حضرت سلطانوفنڭ یوبلییه‌سی مناسبتی برلن جییلغان رخصتلر جیدی سیگز مڭلی مسلمان جماعتی مفتی حضرت اسمی برلن دارالمعلمین دارالمعلمات آچارغه قرار بیردی. مفتی حضرتدن شونڭ رخصتین آلورغه اوتندی. مفتی راضی بولدی. شونڭ اشین یوریتور اوچون اوقوغان بلگانلردن برکامیسیه صایلادی. کامیسیه اشله‌رگه راضی بولدی. شونی اشله‌ب چغاررغه، شوندی بایلاردن یاردم صورادی. مفتی حضرت اوزی باشلاب ییر وقف ایتدی. بایلار برسی آرطلی برسی یازیلوب ایکی‌یوز مڭ صوملق برسرمایه‌جیدی. شوندن‌صوڭ، مفتی‌اوستینه‌آلغان‌اشنی‌اشله‌مه‌دی. اول‌وعده‌بیرگان رخصت‌صوراوین‌اشله‌مه‌دی. دارالمعلمین‌کامیسیه‌سی‌نڭ دافلادن باصدردی‌ده، مینیسترگه کاغزنی جیبه‌ردیده، «بورچمز بتدی» دیب طوقتادی. آقچه بیررگه وعده ایتکان بایلارده «ایندی گازیته‌لرگه یازلدی. بولاسی بولدی ایندی...» دیب آقچه‌سین کسه‌سینه طغوب قویدیلر. لکن اش آلغارغه قاراب طوقتامادی. دارالمعلمین، دارالمعلماتغه احتیاج آرتاغنه‌باردی. نهایت، شهادتنامه‌لی معلمه‌نی جیتکررگه امکان بولماغاچ بلطر مرحوم اسماعیل بك پیترغرادغه کیلگانده شول بار معلمه‌لری اوقوتودن طیماو حقنده مینیسترلر صاویتی آلدنده بر تشبث کیره‌کلگین آلغه سوردی. شونڭ سوزی بوینچه فراقسیه‌مز شول حقده بزنڭ اوقومز، اوقوتوومزنی تحدید ایتکان زاقونلارنی تفسیر ایتدرر اوچون دوماغه کچکنه بر لائحه کرتدی. اولده شونده حرکتسز قالدی. صوغش شول عادی اشلرنی اونطدردی. لکن بزنڭ طورموشمزده‌غی شول غیر طبیعی‌لك همانده بتمه‌دی. معلمنی مسکین‌نی اول یارلی دیب یوداتو کیمیمه‌دی.

مونه حاضر ایندی حکومت اوزی، معارف ناظری اوزی، شول اشکه کرشدی. اوقروغ پاپوچیتللری‌نڭ جیلشی شول بزنڭ اوقوومزغه اهمیت بیرونی وقتلی طابدی. یعنی بزنڭ اوقو، اوقوتو اشمز حاضر کیزوگه قویلدی. شول سویکملی خبرلرنی ایشتوب اورینبورغنڭ جمعیت اسلامیه‌سی دارالمعلمین آچو حقنده بر مرتبه کوته‌رلسه‌ده رخصتسز قالغان تله‌وین یاڭغارتور اوچون یاڭغادن اهل علمدن کامیسیه صایلادی، یاڭغی اشکه کرشدی، خصوصی خبرلرمزگه قاراغانده ایکنچی بر ییرده‌ده شول حقده تشبث باشلانغان وشاقتی زور آدوملارده اوتلگان

انشاءالله اوفاده‌غی کامیسیاده بر بر حرکت یاصارغه ماطاشه طورغاندر. لکن بولارنڭ همه‌سی‌ده تورلی‌سی، تورلی شهرلرده بولغانغه - وتورلی‌سی، تورلی پاپوچیتل اوقروغی‌نڭ دائره‌سنده بولغانده - (خصوصی مکتبلر حقنده‌غی یاڭغی زاقون بوینچه: اورطا مکتبلرگه رخصت بیرو پاپوچیتللر قولنده‌در.) شول جوابلرنڭ تورلیچه بولو احتمالی یوق توگلدر. جوابلر بر تورلی رخصتلی بولغانده بزنڭ اشمزنی چوالتو احتمالی یوق توگلدر. شونڭ اوچون حاضرگی حالده بزنڭ ایڭ محتاج بولغانمز بر دارالمعلمین برله‌ن بر دارالمعلمات ایکانین همه‌مز اقرار ایتکانگه شول تشبثلرنی برگه‌له‌شدررگه ممکن توگل میکان؟

شول مسئله‌نی باشقاروب چغارر اوچون اورینبورغده یاصالغان کبك باشقه شهرلرده برر کامیسیه یاصاب شولارنڭ تله‌ولرین یوغاریغه قدر جیتکررگه معارف ناظرینه وباش مینیسترگه باروب سویله‌و اوچون برر علمی کیڭاش مجلسی یاصارغه وقت توگل میکان؟

برده بولماسه شول کامیسیالرنڭ وکیللری خصوصی‌غنه بولسه‌ده کورشوب شول مسئله‌گه حکومتمزنڭ دقتن جلب ایتدررگه ممکن توگلمی؟ بزگه قالسه، حاضر، کیره‌ك اوفا کامیسیاسی‌نڭ وکیره‌ك شول رخصتنی آلوب بیررگه وعده ایتکان مفتی حضرتنڭ بورچلری - شول وعده‌ترین ایسکه توشروب بولدرا باشلاو، اورینبورغ وباشقه شهرلرده‌گی کامیسیالرنڭ وکیللری شولارغه یاردم اوچون هر وقت حاضر بولوب طوروب، کیره‌ك وقتنده برگه حرکت ایتودر.

ییر مسئله‌سی.

مینیسترلرنڭ مجلسنده، ییر - صو اشینی کوروچی باش توره‌نڭ، صوغشدن قایتاچق عسکرلرمزنی، ییرلی - صولی ایتو حقنده‌غی داقلادی وشوڭارغه حکومتمزنڭ نیچك قاراوی اوتکان نومیرمزده یازلغان ایدی. حکومتمز شول الوغ اشکه جدی کوز برله‌ن قارادی ومینیسترلر مجلسی شول اشنی فعلیتکه چغارر اوچون اشکه کرشدی وشولوق ییر، صونڭ باش توره‌سینه شول فکرنی وجودکه چغارر اوچون کیڭ حق بیردی. شولارنی قاراب حاضرله‌ر اوچون، حکومت توره‌لرندن ایکی کامیسیه‌ده صایلاندی. بولارنڭ همه‌سیده شول زور اشکه مملکتنڭ اجتماعی حاللرنده زور رول اویناياچق، تشبثکه جدی بر قاراش بارلیغن کورسه‌ته طورغان دلیل‌لردر. شونڭ اوچون روسیه‌ده عصرلردن بیرلی صوزیلوب کیلگان ییر، صو مسئله‌سینڭ کچکنه‌گنه روشده بولسه‌ده، آلغه طابا آطلاوی سوینلمه‌سلك توگلدر. بزنڭ اوچون، یوزدن ۹۰ خلقمز آولده یاشی تورغان ایدل بویی مسلمانلری اوچونده؛ ییرلری، صولرینه، کوندن کون مهاجرلر طولوب کیله تورغان قرغیز قرداشلرمز اوچون‌ده زور اهمیتلی وبیك یاقن‌ده اوزینڭ تأثیرن کورسه‌ته‌چك بیوك مسئله‌در.

ییر مسئله‌سی روسیه‌ده ایسکی مسئله. روسیه دنیانڭ ایڭ ییرلی مملکتی بولسه‌ده روسیه‌ده چه‌چلمه‌گان، اشکه کرمه‌گان ییرلرنڭ صانی - حسابی یوزه‌ر میلیون دیسه‌تینه حسابلانسه‌ده، روسیه‌نڭ بتون اقتصادی تاریخنده ییرسزلك مسئله‌سی ایڭ زور اورننی آلغاندر. شول ییر مسئله‌سی بیك کوب تاریخی واقعه‌لرغه سبب بولغاندر. پوغاچوف فتنه‌سی‌نڭ اقتصادی جهتی آولنڭ خلقنڭ ییرسزلگنده بولغان

کبك، ٥ نچی یلده‌غی بیر، صو نزاعلرینڭ سببی‌ده ئیگونچی خلقده بیر، صونڭ آزلغنده ایکانلگنده شبهه یوقدر.

مونه شول ٥ نچی یللرده کوتارلگان زور مسئله‌نی حل ایتمر اوچون حکومت زور، زور آدملار یاصادی. ایڭ اوّل حکومت آوللرده‌غی برگه بیر بیله‌ونی بوزوب هـر کمگه اوزینه اوزی خوجه بولورغه، اوز باشینه اوزی اش کورورگه، ٩ نچی نـویابر زاقـونن چغاردی وآنڭ برله دوش بیرلرن اوز اسمگه نغتو اصولینی قبول ایتدی. شولار آیـرم، آیـرم اوطار بولوب اوطرغان خلقغه، ئیگون ئیگو قورالری آلورغه، ئیگون چه‌چونڭ یولن یاخشرتورغه، آقچه برله‌ن، کیڭاش برله‌ن یارده‌م ده بولدی. مونڭ بـرله‌ن حکومت روسیه‌نڭ یالقاولق برلن اشدن چقغان خلقنده بایورغه درد آرتدرماقچی بولدی وآنی آیرم خوجه بولوب، اوزینه مستقل بر اوطار، اقتصادی بر کوچ بولوب یاشارگه اویره‌تمه‌کچی بولـدی. بـو زاقوننڭ مملـکتمزنڭ اقتصادی حـاللرینه نیچك تأثیری بولو حقنده ئلی همان اقتصاد عالملری آراسنده مناظره بتمه‌گان. بزنڭ خلق ده بو زاقوندن فائده‌لنسه‌ده، بزنڭ خلقمز آراسنده آیروم اوطروغه مسجددن یـراق بولو، بالا اوقوتورغه مکتب مدرسه‌نڭ بولماوی کبك مانعلر چقغانغه بزده اوطارلانوچیلر کوب بولماسه‌ده، بیرنی نغتوچی‌لر وشول حقده، نغتوغه قارشی طورا دیب دانوس یاصاوچی‌لر بیك کوب بولدیغی مطبوعاتمزغه معلومدر.

حکومت‌نڭ ایکنچی یولی: بیرگه محتاج خلقنی بیری، صـووی کـوب بیرگه کوچرو، هجرت ایتدرو ایـدی. موندی بیر، صووی مول اولـکالرنڭ بـرسی سیبر بولسه، ایکنچی‌سی قرغیز دالاسیدر.

شول اوینی اشکه قویار اوچون حکومت بیرلرنی قاراتوب، ئیگون ئیگه‌رگه یارارلقلرینی آیرم آیرم کیسه‌کلرگه بولدردی. آلارنڭ یولغه محتاجلرینه یول یاصاتدی. صو یوق بیرلرگه قۇیو قازتدی. باطاقلقلی، بلچراقلقلی بیرلرده صولارنی کیپتردی. شونده بیرسز خلقنی کوچردی. آلارغه مادی یاردم ایتدی. روس کوچوچی‌سی سیبرگه قرغیز دالاسینه آقدی. ١٤ نچی یلغه قدر قرغیز دالاسنده بولارغه یـاراقلی اون ایکی میلیون دیسه‌تینه بیر کیسلوب آلنوب، خاخول مهاجرلرگه بیرلدی. سبرگه کیتکانلرینکه ایسه‌بی، حسابی بولمادی. بیرسزلك مسئله‌سی شولار برله‌ن برآز اوزینڭ قزووینی کیمتکان بولسه‌ده، اول تمامی برله‌ن حل ایتلگان ایتوب حساب ایتلمه‌دی.

حاضر ایندی حکومت، بواشکه طاغی یاڭغی یول آچماقچی بولا. اولده: روسیه‌نڭ اچنده‌گی خزینه بیرلرینی همده نیمس بایارلرندن قایتاروب آلنغان بیرلرنی صوغشدن قایتقان عسکرلرنڭ یرسزلرینه بیرو. خزینه‌نڭ بیرلری بیك کوب بولسه‌ده بولارنڭ ایڭ زور بولوگی طاغی اوق سبرده، تورکستان‌ده بولغانغه، مونده اچکی روسیه‌ده‌غی‌لری اشله‌نمانچه، توزه‌تلمانچه اوطررلق توگلدر. بولارنڭ حسابلاری برنیچه میلیون دیسه‌تینه بولسه‌ده، ایکی میلیون دیسه‌تینه چاماسنده‌غی‌لرغنه یاراقلی، حسابقه کررلکدر. موڭغارغه باشقه کرستیانسقی بانقالرده بولگان بایارلردن آلنغان ایکی میلیون‌ده آلتی یوز مڭ دیسه‌تینه بیر باردر و شونڭ اوستینه نیمس بایارلرندن ٢ نچی فیورال زاقونی برله‌ن قایتاریله‌چق بیرلرده اوچ میلیون دیسه‌تینه‌لر چاماسنده‌در.

جیینسون جیناغانده آلتی - جیدی میلیون دیسه‌تینه چاماسنده بیر بولادر. بو قدر بیر، شبهه‌سر بیك کوبدر، بیك زوردر. عسکرلرگه بیرلسه، شبهه‌سز آول خلقی‌نڭ طورمشینی ره‌تله‌رگه زور یاردم ایته‌چکدر. لکن مونی آلورغه مستحق‌لرده بیت بیك کوب‌در. روسیه‌ده بیرسز وبیری جیتمه‌گان عائله آلتی میلیون حساب ایتله. بولارنڭ یارطی‌سی شبهه‌سز اوغلین، آتاسین عسکرلککه کوندرگاندر. بولارغه آزغنه بولب بیرگانده‌ده بیك کوب بیر کیره‌کدر. اورطا حساب برله‌ن هریورطقه اون دیسه‌تینه‌دن کیم بیر جیتمی‌در. شول آلتی میلیوننی اونارلب بولگانده، یوز مڭ عائله‌گه‌گنه جیته‌چکدر. موندن قالغانلرینی سبرگه کوچله‌چك بولسه‌ده، آنده‌ده یلینه ٥٠، ٦٠ مڭ‌گنه عائله کوچروب بولغانغه، شاقتی‌غنه بر بولوگی‌نڭ همان بیری، صووی بتون بولوب قالمایه‌چقدر. شونڭ اوچون بولارینده‌ده بیر، صو طابو اوچون - قرغیز دالاسینه طابا کوبه‌یتو، تورکستانده‌غی بوش بیرلرنی توزه‌توب ره‌تله‌و، شونده صوغش‌دن قایتقانلرنی کوچرو مسئله‌سیده طبیعی اوله‌رق قوزغالاچقدر.

بزنڭ خلقمز آراسنده‌ده صوغش‌قه کیتکانلری جیدی - سیگز یوز مڭ حساب ایتلگانگه، بولارنڭ ایڭ زور بولوگی آول خلقندن همه بیری، صوی بیك آز خلقدن بولغانغه، شبهه‌سز بزنڭ‌ده بیرسز، صوسز آول خلقمزغه فائده‌لانورغه یول آچلاچقدر وآلارنڭ‌ده فقیرلکدن یوده‌گه‌ن یونچیگه‌نلرینه باش تورته‌چك براورون بولاچقدر.

اش: بلب اشله‌وده و بلگانلرمزنڭ بلمه‌گانلرنی اویره‌توونده، واویره‌نووندەدر.

عمومی یاوروپا صوغشی

پیترغراد - مارت ٥. (عالی باش قوماندان اشتابندن). «شقوف» هم اورژیس یلغه‌لری آراسنده‌غی صفده صیرافین، تارتان، واخ هم زیومیق آوللری تیره‌سنده، شولایـوق پـراصنیش‌نڭ شمال یاغنده جـزئی ره‌وشده صـوغش دوام ایته‌در. بز بر نیچه آوللر هم توبه‌لرنی آلدق، ٥ صوغش قورالی ٤٢ پولیمیت، یه‌دره یه‌شچیکلری، بر نیچه یوز نیمس اسیرلری آلدق.

نیمان‌نڭ اوڭ یاقاسنده صوغش، تاورغین هم غورژدا - میمیل یولنده گیرمانیا طوفراغنده بولدی.

بونده، ٢ صوغش قورالی، ٤ پولیمیت، صوغش قوراللری تویه‌گان ایکی آوتومابیل شولایوق اسیرلر آلندی.

ویسلانڭ صول یاقاسنده کوچلی طوپ صوغشی بارا.

«بزور» یلغه‌سی بویلاب پیلیس تیره‌سی آپوچنودن غربده‌راك بوغوسلافده هم لاپوچنوده هجوم حرکتی ایتکه‌ن دشمان عسکری بزنڭ طوب اوقلری بله‌ن تاراتلدی.

قارپاتده هم شرقی غالیتسیه‌ده اوزگه‌رش یوقدر.

اوراوچیقده بزنی قاماغان اوچ روط گیرمانیا عسکرن یوق ایتدك.

سونگو هجومندن سلامت قالغان ٣ نیمس افیسه‌ری هم ٩٣ صالداتی اسیر آلندی.

شرق صوغش میداننده.

پرژیمیشل تیره‌سنده.

پیترغراد - پرژیمیشل تیره‌سنده کریپوست طوپچیلری کونینه ١٠٠٠٠٠ زور یه‌دره‌لر صرف ایته‌لر.

پرژیمیشل تیره‌سن قاماغان عسکرمزدن یوغالوچیلر، کونینه اون کشی چاماسنده‌در.

پیترغراد - دشمان، آسسوویتس تیره‌سنده یاڭغی آقوپلر قـازیرغه کرشدی. کریپوستنڭ طوبچیلری آلارغه آطا باشلاغاچ، کوب اورنلرده دشمان‌نڭ حرکتی توقتادی.

دشمان‌نڭ موفقیتسز ره‌وشده آسسویتس نی طوپقه طوتووی تون بولغانچه طارتله‌در.

گیرمانیاده روس اسیرلری.

پیترغراد - روس «کراسنی کریست» جمعیتی، گیرمانیا «قراسنی کریست» جمعیتی مرکز اداره‌سینڭ، روس اسیرلرینڭ گیرمانیاده‌غی حاضرگی حالی حقنده‌غی داقلادن آلدی. بوداقلادده، «کراسنی کریست» جمعیتی‌نڭ جنوه‌ده‌گی بین‌الملل کامیتیتی آرقلی پیترغرادغه یبارلگان بولوب، گیرمانیاده روس اسیرلرینڭ حالی حقنده ناچار معامله ایتله دیب تارالغان خبرلرنی اصلسز دییله‌در.

فرانغفورت‌تروسسین، گوبین شهرلرینه‌باری روس صالداتی‌غنه قویولب، فرانسوز، انگلیز، بیلگیالیلر ماغدیبورغ، تورپااو، کینسشتیین هم اینگولشتیین‌گه آیرلغانلر.

افیسه‌رلر کینسشتیین‌نڭ کریپوستینه ٩ نچی نومر فورطینه قویولب، قارشولرنده خدمتچیلر حاضر طورا ایکان.

وارشاو - نیمسلر، روسیه‌ده کرگان طوپراغنده‌غی یرلی خلقغه، یازغه چه‌چو اوچون اورلق بیره‌چکلرن اعلان‌ایتب، خلقنڭ اسملرن یازدرب آلالر. شوڭار قاراب اورلق تاراتاچقار ایمش.

تیمر یوللرده، عسکر بولماغـان کشی‌گه یوررگه رخصت ایتلمی. مگر شونده‌غی نیمس کامیندانتی‌نڭ رخصت ایتووی شرط ایتلگان. پویزد قاندوقترلری ساقسونیا، باواریادن کیلگه‌ن قاندوقترلرغه آلشترلغان.

غرب صوغش میداننده

لوندن - آنگلیا حکومتی اوز مملکتنده‌گی صوغش قورالی فابریکلرن اوز تفتیشینه آلورغه اویلیدر. آنگلیاده بو حقده مخصوص قونفرانس‌ده حکومت طرفندن وکیللر باردر. صوغش مناسبتی بله‌ن، صوغش قوراللری اویلاغاندن آرتق درجه‌ده کیره‌ك بولغانلقدن؛ حکومت، بو فابریکلرنڭ اشله‌ب چغارغان نرسه‌لرنڭ آرتووینه یارده‌م ایته‌چکدر.

بالقانده.

بلغاریه‌ده الوغ مجلس.

صوفیه‌ده قارول سراینده، فـردیناندنڭ ریاستی آستنده الوغ مجلس بولدی. مجلسده، بلغاریانڭ بی طرفلق‌دان چغوب صوغش حرکتینه قوشیلو وقتی یتکانلککه قرار بیرلدی.

بوندی مجلسلر عادتدن طش بر اوزگه‌رش آلدنده، بر نرسه‌گه قطعی قرار بیرو اوچون‌گنه بولا ایدی.

یونانستانده قارول ریاستی آستنده الوغ مجلس بـولوب، وینزیلوس‌نـڭ استعفاسن، یونانستان‌نڭ نیمس یاغینه میل ایتوون طودرغان ایدی.

بلغاریانڭ قایسی طرفقه قرار بیرووی حقنده، حاضرگه آچق معلومات یوقدر. غزته‌لر بلغاریانڭ حاضرگی باش مینیستری رادوصلاوف کابینیتی‌نڭ توشو احتمالی بارلغن یازالر.

دیڭگزده.

«قارلسروئه» قره‌یسیری.

محیط دیڭگزنده یوروب‌ده شاقتی وقتدن بیرلی خبری ایشوتلمه‌گه‌ن «قارلسروئه» قره‌یسیری‌نڭ، اوتکان ٩١٤ نچی یلنڭ آخری یاکه ٩١٥ نچی‌نڭ باشنده آمیریقا ساحللرنده باطقان بولووی خبری ایشوتله بـاشلادی. قره‌یسیر کیچ بله‌ن کینه‌ت شارتلاب ایکی‌گه ئوزلگه‌ن. پارتی‌سی شوندوق باطوب، قالغان پارتیسی ١٥٠ - ٢٠٠ چاماسی کشیلری بله‌ن بر آز طوتونب طورغان آراده آرتندن کیلوچی ایکنچی قره‌یسیر، قالغان کشیلرن قوتقارب گیرمانیاغه کیترگان. گیرمـانیا حکومتی بو واقعه‌نی فاش ایتودن طیغان بولغان ایکان.

داردانیلنی طوپقه طوتقانده.

اتفاقچی حکومتلرنڭ مینا چوپله‌وچی کیمه‌لری داردانیل مینالرن چـوپلی، آیروپلانلری هوادن کوزه‌تچی‌لك ایته‌لر. بر آیروپلان بوغاز اچینه توشب، چوبله‌وچی کیمه‌لر طرفندن قوتقارلغان. اوچوچی‌اری یڭلچه جراحتله‌نگان.

«آمیتیس» آطلی انگلیز قره‌یسیری بوغازنڭ طار یـرینه کرب، تورکلرنڭ طوپ آطولرینه اوچراغان. قره‌یسیرگه ٢٢ یه‌دره‌توشب، ٢٨ کشینی ئوترگه‌ن، ٣٠ ماتروص‌نی جراحتله‌گان. صوڭندن قره‌یسیر قایتب «فانار» ده یاکر توشرگان.

لوندن - تورکلر، مینالر چوپله‌وچی کیمه-

«دیم بوینده»

ادبیات - بر عالم، بر دنیا. دنیاده بیك کوب کشیلر یه‌شه‌ب، دنیاده طورغان وقتلرنده آزمی - کوبمی اشله‌ب، آزمی - کوبمی خدمت ایتوب آندن صوڭ ئولوب یوق بولوب کیته‌لر. اوزلری‌ده، اسملری‌ده، اشله‌گه‌ن اشلری‌ده برده بولماغان شیکللی اونتولالر. آراده عموم آراسندن آیرلوب، آیراتا بر استعداد کورسه‌تکه‌ن بیك آزغنه کشیلر اونتولمیلر، اشله‌گه‌ن اشلری‌ده اونتولمی، مه‌ڭگیگه خلق کوڭلنده آلارنڭ صوره‌تلری صزلوب قالا.

ادبیاتده‌ده شولای. بیك کوب ادبی اثرلر دنیاغه چغا، کتاب بازارینه ارغتلا؛ وقتنده آلارنی اوقوچیلرده طابلا. لکن زمـانلر اوزووی بله‌ن شول بیك کوب اثـرلر آراسندن قای برلریگنه اونتولماینچه ادبیاتنڭ «معلقات‌سبع»‌سینه ترکه‌لوب قالالر. آلار یاڭادن یاڭا جیتشوب طورغان بوونلر طرفندن اوقلالر، یازوچیلری‌ده «ملی ادیبلر» فهرستینه تزله بارالر.

هر خلقنڭ ادبیات تاریخنده شوندی اسملری اونتولغان یوزله‌ب یازوچیلر هم شاعرلر طابلا. بزنڭ‌ده شول ٢٥ - ٣٠ یللق، تاریخ دیب أیتورگه‌ده کولکی بولغان، ادبیات تاریخبزده‌ده ایندی شاقدایغنه شوندی طاشلانغان، اونتولغان ادیبلرنی طابا آلابز. بز، بو زمان‌کشیلری، اوزبز شول ادبیات بله‌ن برگه اوسکه‌نگه، آلارنی بله‌بز، حتی صاناب‌ده کورسه‌ته آلابز. لکن بزدن صوڭ کیله‌چه‌ك بوونلر اوچون ایندی آلار بتونله‌ی یوق حکمنده بولاچاقلر.

منه، ص. جلال افندینڭ «آڭ»‌ده باصلغاندن صوڭ، کتاب شکلنده نشر ایتلگه‌ن «دیم بوینده» اسملی رومان‌ده مین شول قسم اثرلردن دیب أیته‌سم کیله.

عادتده بر ادیبنڭ چن استعدادقه مالك بولوب، اشله‌نوب کیله طورغان «ملی ادبیات» بناسینه، یاڭغر جبتوب آغزماسلق طازا کیرپچلر صالا آلورلقمی، توگلمی ایکه‌نلـگی، آنڭ برنچی اثرلرنده‌نئوك بیلـگیلی بولا.

موءلفینڭ کوزگه کورنورلك برنچی اثری بولغان بو رومانی، آنڭ ادبیاتبزغه تۇبلی ویوغالمی طورغان اثرلر بیروینه امیدله‌ندرمی. درستن‌گنه أیتکه‌نده بو کشی‌ده طبیعی بولغان ادبی استعداد هم کوچ سیزلمی.

باشقه خلقلرنڭ ادبیاتنده موندی اهمیتی آز بولغان أثرلر بیك کوب چغوب طورا. آلار، کتابنی باری اوقورغه بر أیبر بولغانغه کوره‌گنه اوقوچیلر طرفندن اوقلالر. جـدی تنقید آندی اثرلرگه التفات ایتمی؛ چونکه آلار تیرسلـکده اوسه طورغان اشکه یاراقسز گۆمبه‌لر شیکللی برسی آرتندن برسی صانسز - حسابسز چغوب طورغانغه، اعتبارغه آلوب بتررگه‌ده ممکن توگل. چن قیمتلی أثرلر آڭلی اوقوچیلر طرفندن اوزلری صایلانالر.

مینم بو کتابقه زور بر مقاله باغشلاوم ایسه، بردن: ألی بزنڭ ادبیاتده آندی أثرلرنڭ اعتبارغه آلوب بترمه‌سلك کوب بولماوی، ایکنچیدن: ألی‌بزنڭ یاڭاغنه اوقورغه اویره‌نوب کیله طورغان اوقوچیلریبزنڭ تمیز (آیرو، تقدیر ایتو) قوتی بیك بالا، بیك جیتلکسز حالده بولوویدر.

«دیم بوینده» بزنڭ ادبیاتبز خزینه‌سنده بر قیمتکه مالك بولا آلورلق توگل. بعض بر اورنلرنده چیبه‌رگنه تصویرلری، طشقی ماتورلقلری بله‌ن اوقوچینی قزقدررلق بولسه‌ده، توبدن اویلاب قاراغانده، رومانڭ برده اشله‌نمه‌گه‌ن، آشغچ یازلغان؛ کیره‌ك اسلوبی، کیره‌ك کورسه‌تورگه تله‌نگه‌ن تیپلری پشوب جیتمی، کانسپیکت حالنده قـالغان ایکه‌نلـگی کورنه. رومانده کیره‌ك تاتار طورمشی، کیره‌ك کشینڭ اچکی، روحانی طورمشی اوچون طولی هم توبلی ماتریال طابارغه ممکن توگل. آنڭ اچنده «منه برحقیقی، جانلی، اطرافلی تصویر ایتلگه‌ن، درست تاتار تیپی» دیب أیترلك بر تیپ طابار حال یوق.

رومانده، آنی باشندن آخرینه قـدر بر نقطه‌غه جیبا طورغان توبلی بر فکر، بر ایدییاده یوق. اثرنڭ سۇژه‌تی بیك عادی، هر بر انسان جمعیتنده بولورغه ممکن بولغان، روسلر طرفندن Общее мѣсто آتالا طورغان نه‌رسه‌لردن عبارت. رومانڭ قهرمانی رستم، بالا چاقلرندن بیرلی برگه اوسکه‌ن فریده اسملی بر قزغه عاشق بـولا. قـزده آنی سویه. لکن یازمشنڭ شایـارووی آلارنـڭ آراسینه، اوزلـرینڭ روحانی حالتلرندن کیله طورغان، کیچلمه‌سلك کیرته صالا. رستم فریده‌دن یراقلاشا. ایکنچی قزغه، بر یهودی قزینه اویله‌نـه. لکن بختلی بولا آلمی، اچندن هامان فریده‌نی سویه. رومان، قهرمانلرنڭ بربرسن آڭلاشا آلماولرن، شونڭ بله‌ن عذاب چیگولرن تصویر ایته؛ اثرده میدانغه چغارلغان بتون عائله‌نڭ طارالوب بتوب، ازلری‌ده قالمی، جیر یوزندن یوغالووی بله‌ن تمام بولا.

حسابسز «ایدی»‌لردن قوتولا آلمـاودن قورقوب بولورغه کیره‌ك، کتاب بتونله‌ی حال صیغه‌سنده «برنیچه آیلر اوزوب کیته. رستم مه‌سکه‌وده اوقوب بتروب اویگه قایتا... لکن کوڭلی هامان‌ده قرار طابمی...» دیگه‌ن توسلی جمله‌لر بله‌ن یازلغان. بو اسلوبده یازو بزده یاڭا اش. لکن موفقیتلی دیب أیتوب بولمی. خصوصا رومان اوچون حال صیغه‌سینڭ برده کیلشمه‌وی کوزگه بـه‌رلوب طورا. بو ئلله نینده‌ی اشله‌نمه‌گه‌ن‌ماتیریال، پلان، کانسپیکت‌کنه توسلی طویولا. بیگره‌کده رومانڭ کوب اورننده اوزون وقتلر اچنده بولغان اشلرنڭ برنیچه جمله بله‌ن‌گنه سویله‌نوب اوزلووی بو تأثیرنی آرتدرا.

رومانڭ اچ پوشورغچ جهتلرندن برسی، مؤلفنڭ اوزینه اوخشاغان بعض بر جمله‌لرنی ایکی سوزنڭ برنده آراغه کیتروب قصدرووی‌در. مرندی تـکرارلردن ایـڭ کوب اوچری طورغانلری «رستمنڭ یه‌مسزره‌ك طاوشی بله‌ن بورن اچندن شکشوب یورووی» بـله‌ن کوچر حسامی‌نڭ «اوتدی ایچ راحت جه‌یلری!» دیب جرلاوی. بو جمله‌لرنی کتابده هر اوچ بیتنڭ برنده دییرلك اوچراتورغه ممکن. بلکه مؤلف افندی بوجمله‌لرده بتون رومانغه آهنك (طون) بیره طورغان بر اهمیت هم تأثیر طابا طورغاندر؛ لکن بو چامادن طش تـکرارلر بیك کولکی بولوب چغا، آچو کیتره هم اوقوچینی یالقدرا، اثرگه برتورلیلك بیره. بوالبته اثرنڭ خصوصی‌کیمچیلکلرندن برسی. ازله‌گه‌نده موندی جیتشسزلکلرنی کوب طابارغه ممکن. بوطوری‌ده سوز اوزایتمیق.

اثرنڭ برکوزگه چاغلورلق یاغی بولسه، اول‌ده آنڭ رومانتیزم‌غه بویالغان بولوویدر. قهرمـانلرنڭ عموم‌دن یوغاری طورا طـورغان آریستوکراتلر - میرزالر صنفندن بولووی، حکایه‌نڭ باشنده «گورله‌ب طورغان» بر عائله‌نڭ فاجعه‌لی ره‌وشده ازسز، نیسز دنیادن یوغالوب کیتووی، یورطلرینڭ طاشلاندق خرابه‌لریگنه قالووی، تونلرده شول خرابه‌لرده ایشتله طورغان شوملی «مه‌چی باشی یابالاق» طاوشلری، ئه‌بیلرنڭ اورچقلرن ئرلی - ئرلی، بالالرغه شول خرابه طورسنده ئلله نیندی قورقنچلی ئه‌کیه‌تلر سویله‌ولری، هه‌ممه‌سی رومـانتیزمدن طوغـان خیاللر، رومانتیزم طودرغان صوره‌تلر.

کشی اوز عمرنده بالالق هم خیالغه مائل یه‌شلك دورن اوزدرغان شیکللی، آخری هر بر خلقنڭ ادبیاتی‌ده زومانتیزم‌ده دورن اوتکه‌ررگه تییشدر، دیب کوڭلگه کیـله. یاوروپا خلقلری، مدنیتلری بله‌ن برگه اوسکه‌ن، قارت خلقلر بولغانغه، آلارنڭ ادبیاتنده بودور طبیعی ره‌وشده اوزون دور بولوب کیچدی. روس ادبیاتی‌ده عموما روس مدنیتی شیکللی بر آز کوچله‌نوبره‌ك، آشقدرو براق بارلقغه کیترلگه‌نگه، اول شول وقتده یاوروپاده حکم سورگه‌ن ادبی فورمالرغه قویلدی. اول وقتده یاوروپاده رومانتیزم دورینڭ بتوب کیلگه‌ن زمانلری ایدی. روس ادبیاتی قصقه‌غنه رومانتیزم دورن اوتکه‌رگه‌ندن صوڭ، یاوروپا ادبیاتی بله‌ن برگه رییالیزم‌غه کوچدی.

بزنڭ ادبیاتبز طوغان وقتده ادیبلر بزنڭ آلدنده، ئه‌زر بولغان رییالیزم فورمالری بار ایدی. یه‌ش ادبیاتبز باشلانووی بله‌ن شول یولدن کیتدی. لکن بـه‌ش مدنیتلی، یـاڭا طورمش یولینه چقغان، یه‌ش ملت‌نڭ کوڭلی رومانتیزم‌غه میل‌ایتمی قالا آلمی آخری. حاضرده، صوڭا قـالوبراق بولسه‌ده، ادبیاتبزده رییالیزم بله‌ن برگوك رومانتیزم‌ده باش کوته‌ردی. رییالیست عیاض اسحاقیلر، فـاتـح امیرخانلر بله‌ن برره‌تدن، عالمجان ابراهیمف تاتار رومانتیزمینه نیگز قوردی. عالمجان افندینڭ «یه‌ش یوره‌کلر»‌ی شول نیگزنڭ ایڭ زور طاشی، باشقه اثرلری واغراق طاشلری‌در.

ع. رحیم.

لرگه، آوتوموبیل اوستینه قویغان طوپلردن آتدیلر. اتفاقچیلرنڭ فلوطی اوچون، الكده، توركلرنڭ طوبی طورغان یرنی كوزلهو چیتن ایدی. لكن صوڭندن تورك طوپلرن طوقتارغه مجبور ایتدیلر.

شمالده.

غاغا ـ فیورال٦سنده كیچ بلهن، غالالاندیا ساحللرنده نیمس صو آستی كیمهسی، «لیومباردن» آطلی اینگلیز پراخودن باطردی. ١٧ كشی غوللاندیاپراخودی طرفندنقوتقاریلب،وتتردامغه كیترلدی.

نیمس صو آستی كیمهسی غوللاندیا پراخودنده توقتاتقان بولسهده ٢٠ مینوتدن یبهرگهن.

لوندن ـ لامانش بوغازنده «غلبنارتنی» آطلی پراخود صو آستی كیمهسی طرفندن باطرلدی. كشیلرندن بروسی باطدی.

غاغا ـ فیورال ٦ سنده فلیسینغیندە، اویوشقان طوپ تاوشلری ایشوتلدی. آرالری ٢٠ سیقوند بلهن، ٦٧ قات طوپ آطدی. بالقچیلر دیڭگزده صوغش كیمهلری كورگهنلر.

توركیه.

سلانیك ـ توركیه حكومتینڭ داردانیلده حاضرلهگهن عسكری كلیبولیده اسعد پاشا قوماندا اسنده ٤٠ مڭ، مرمره دیڭگزینڭ یاوروپا یاغنده ١١٠ مڭ، آزیا ساحلنده ٤٠ مڭ كشیدر.

صوڭ كونلرده، یاڭیدن بیك كوب زاپاسنیلر چاقرلغان ایمش.

بوخاریست ـ توركلر، زیانلانغان غوبهن قرهیسیرن توزهتسهلرده صوغش اوچون كیرهك ـ یاراقلرنڭ یتشمهگهنلكلری سببلی مطلوب نتیجهنی بیره آلمیدر.

صوڭغی كونلده گیرمانیا اوچوچی أفیسهرلری كیلب اوزلری بلهن آلب كیلگان اوچقچلری بلهن داردانیلغه كیتدیلر.

بوسفورنڭ یوغاری ساحلی بوینده طوروچیلر آتدن كیتكانلر.

رودستو بلهن كلیبولی آراسنده گیرمانیا أفیسهرلری قاماندا اسنده ٦٠ مڭ تورك عسكری جییلغان.

بوغازنڭ آزیا ساحلینه زور صوغش طوپلری هم عسكر اوزاتلا.

توزلی خبرلر.

صوغش كوبیگه توشه.

ایدغار ـ غراموند نامنده بر انگلیز عالمی، صوغشوچی حكومتلرنڭ صوغش مصرفلری طورسنده برحساب توزوگهن. آنڭچه، ایپول ٢١ینهقدر، صوغش رسخودی انگلیز آقچهسی بلهن ٩،١٤٧،٩٠٠،٠٠٠ فونت ستیرلینغغه جیبلادر. بو حسابقه حكومتنڭ صوغش اوچون طوتقان آقچهسی هم صوغش مناسبتی بلهن چقغان باشقه مصرفلر، هلاك بولغان ایبرلرنڭ قیمتی ده كرهدر. غراموندنڭ أیتوونچه اتفاقچیحكومتلرگه، صوغش ٤،٨٧٠،٩٠٠،٠٠٠ فونت ستیرلینغ، آما نیمسلرغه ٤،٢٧٧،٠٠٠،٠٠٠ف. ستیرلینغغه توشهچك.

برهملهب، هر حكومتنی آیرم ـ حسابلاغانده بیلگیاگه ـ ٥٢٦،٥٠٠،٠٠٠ ف. ستیرلینغ؛ روسیهغه ـ ١،٤٠٠،٠٠٠،٠٠٠؛ گیرمانیاغه ـ ٢،٧٧٥،٠٠٠،٠٠٠؛ فرانسیهغه ١،٦٨٦،٤٠٠،٠٠٠؛ آنگلیاگه ـ ١،٣٥٨،٠٠٠،٠٠٠؛ آوستریاغه ـ ١،٥٠٢،٠٠٠،٠٠٠ ف. ستیرلینغغه توشهدر.

بوحسابقهقاراغانده، صوغشوچی حكومتلرنڭ ایكی یاق غرووپانڭ صوغش مصرفلری بر برسینكنه تیگز دیرلكدر. لاكن ائتلاف مثلثنڭ طبیعی بایلقلری گیرمانیا ـ آوستریاغه قاراغانده كوب آرتق بولغانغه، صوغش مصرفلرن ییگل كوتهرهچكلردر.

غراموند أیتوونچه؛ گیرمانیاده ١٩١٥نچی یلنڭ آشلغی الگورگهنچهگه قدر آنده آچلق باشلانرغه تییشدر.

آوستریا ـ صربیه آراسنده اسیرلرنی آلماشو.

نیش ـ صربیه حكومتی اسپانیا ایلچیسی آرقلی آوستریا حكومتندن ایر وخاتونلرنی آیرمیچه، اسیرلرنی آلشورغه تلهگهنن اوچ قات مراجعت ایتدی. بوڭار قارشی آوستریا حكومتی اسیرلردن خاتونلرنی هم ١٨ دن كیم، ٤٠

یهشدهن آرتق ایرلرنی گنه آلشدراچاغن بلدرگهن. صربیه حكومتی بوڭار كوندی.

اتفاقچی حكومتلر هم بلغاریا.

قوپینگا گین ـ اتفاقچی حكومتلر ـ روسیه، فرانسیه، آنگلیا بلهن بلغاریا آراسنده، بلغاریانڭ بی طرفلقدن چغوب، ادرنهنی اشغال ایتوی حقنده اوزلكسز مذاكرهلر بارادر.

یاپونیا پروتیستی.

یاپونیا حكومتی، آمیریقا حكومتی آرقلی، گیرمانیاده یاپونلر بلهن نیمسلرنڭ قاتی معامله ایتووینه پروتیست ایتدی. حالبوكه یاپونیادهغی گیرمانیه تبعهسی یاپونیا حكومتندن قسو كورمیچه، اوز وظیفهلرن اوتهب یهشیلر. اوچیتللكده ایته، پریكازشچیكده بولالر.

یاپونلرنڭ نیمس اسیرلرینه معاملهلریده شكایت ایتهرلك توگلدر.

آنگلیهده «آق كتاب».

آنگلیا خارجیه مینیستری بلهن لوندندهغی آمیریقا ایلچیسی آراسنده دیڭگز صوغشی مناسبتی بلهن یازشقان یازولرندن عبارت «آق كتاب» اسملی اثر نشر ایتلدی.

ایرانده گیرمان آ گینتلری.

لوندنده هندستان أشلرن باشقارا طورغان اینگلیز استاتس ـ سیكرهتاریاطی، ایرانده گیرمان آ گینتلرینڭ خلقنی قوطورتوب یورولرینه دائر خبرلر نشر ایتدی. بو خبرلردهن: ایراندهغی نیمس قونسوللری برلهن «وینكگاوز» فیرماسینڭ آگینتلرینڭ، تورك عسكرینڭ ایرانغه بهرب كرووی اوچون بیك كوب حاضرلكلر كورگانلكلری، اینگلیزلرگه قارشی خلقنی قوطورتقانلقلری آڭلانادر. «وینكگاوز» فیرماسینڭ آگینتلری، تورك عسكرلری بلهن طوریدان طوری اش یوروتو بلهنگنه قالمانلر؛ بوآگینتلر بلهن تورك عسكری آراسنده، آفغانستاننی آیاقلاندرو، آنگلیانڭ هندستان اوردوسیندهغی عسكر آراسینه قوطقو صالو حقنده سوز قویوشوده بولغان.

ایراننڭ «بوشیر» شهر (بصره كوزمزنده (پورطدر)ندهگی نیمس قونسولی بلهن برگیرمان هیئتینڭ آراسنده بولغان یازیشو، اینگلیز مأمورلرینڭ قولینه توشكهن.

كوبدهن توگلگنه شول «بوشیر» پورطینه بیك كوب قوراللر كیترلب، ایرانهغی شوید ژاندارما ئهفیسهرلری بلهن یهشرن روشده ایراننڭ أچكی شهرلرینه اوزاتلغان. مونا شول قوراللر حقنده قونسول بلهن هیئت نیچك یازشقانلر:

هیئت، «بوشیر»دهگی گیرمان قونسولینه بولای دیب تیلیغرام بیرگهن: قوراللركیترلگهنن بلدرووڭزگه رحمت. بو قوراللرنڭ ایرانغه كرتیلووی بزنڭ فائدهمزغهدر. كرته بیرسونلر؛ اول قوراللر، بزنڭ أشمزگه یارایاچاقدر، بز، آلارنی ئوز مقصدمز اوچون قوللانرمز..»

نیمس قونسولی، بو تیلیغرامغه جواب بیرب یازا: «قوراللرنی، بر نیچه كون اول شوید ئهفیسهری آلوب كیتدی. بو اشده مینم بولوشووم، سیزلورلك بولمادی.»

گیرمانلرنڭ یهشرن مقصد دیب یوروتكهن نرسهلری ـ ایراننڭ شاه نسلندهن بر كشیسی بلهن برلهشب «بوشیر» غه هجوم ایتو بولغان ایمش.

یونان وتورك فلوطلری.

١٨٣٠ نچی یلده یونانستان، توركیهدهن آیریلوب چقغهن وقتده آنڭ صوغش پاراخودلری یوق ایدی. اول، نیچه اون یللر، یه بر قانونیرقه، یاكه بر مین صالا طورغان كچكنه پاراخود یاصاتو بلهن قناعتلهنب طوردی.

١٨٨٠ نچی یللرده یونان حكومتی، فرانسوز زاوودلرینه اوچ كرهیسیر صالورغه بیردی. بو كرهیسیرلر كچكنه، اوچسز. طوپلری ٨ ـ ١٠ دویماليغنه ایدی. ١٨٩٠نچی یلده یونان حكومتی، برانینوسلر یاصاتدی. بوبرانینوسلر سیریهسی بلهن یونانستاننڭ دیڭگزده كوچهیو تاریخی باشلاناده اونآلتی یل بر طوتاش طوقتاب طورا. یونان حكومتی ١٩٠٦ نچی یلغه یونانستان فلوطینه برگنده صوغش پاراخودی آرتدرمی.

١٩٠٦ نچی یلده، یونان حكومتی، ایتالیاده أشلهنگهن ١٠مڭ طون آورلغنده بر كرهیسیرنی صاطوب آلا. لكن بو كرهیسیر، «گیئورگیوس آویرف» اسمی بلهن صوغه توشورولگهنچهگه قدر توركلر، گیرمانیادان ایكی كاراب صاطوب آلوب: «طورغود رئیس»، «بارباروس خیرالدین پاشا» اسمی بلهن ئوز فلوطلرینه قوشدیلار.

١٩١١نچی یلنڭ قشنده، توركلرنڭ ویلكیرس (آنگلیاده) زاوودینه ایكی سؤیرخ دریدناو صالورغه زاقاز بیرووی، یونانستانغه بیك زور تأثیر ایتدی. ١٩١٣ نچی یلده، برنچی درجهده قوّتلی زور كارابنڭ «رشادیه» اسمی بلهن صوغه توشورولگهنلگی معلوم بولدی.

شولوق یلنڭ كوزنده تورك حكومتی بلهن برازیلیاجمهوریتی آراسنده، برازیلیا حكومتی اسمینه صالنماقده بولغان «دیو ـ ده ـ ژانیرو» اسملی دریدناوطنڭ توركیهگه صاتیلووی حقنده مقاوله باشلاندی، دیكابر آینده بوكارابنڭ «ریو ـ ده ژانیرو» اسمن: «برنچی عثمان» غه آلشدرغانلغی هر كمگه معلوم بولدی.

تورك فلوطینڭ بو درجهده قوّتلهنووی، یونانستانغه بیك نق تأثیر ایتب، یونان حكومتی، جنوبی آمریقادان بر دریدناوط آلا ایكهن دیگهن خبر تارالدی، لكن صوڭتن یونان حكومتینڭ آمریقادان آلا آلماغانلغی بلندی.

گریكلرگه، ١٩١٣ نچی یلده «سالامیس» اسمی بلهن گیرمانیهغه زاقازایت ایتلگهن سویرخ دریدناوطنڭ أشلهنب بتوونگنه كوتوب طوروغه قالدی. حالبوكه، گیرمانیانڭ غامبورغ شهرندهگی كاراب یاصاوچیلر، گریكلرگه، «سالامیس» پاراحودینڭ ١٩١٥نچی یلغه ئولگوره چهگن وعده ایتدیلر.

عمومی یاوروپا صوغشی باشلانو آلدندان گریكلر، شمالی آمریقا حكومتی بلهن كیلشوب، ایسكی بولسهده، أشلهنب بتكهن، حاضر بولووینه قزوغب ١٣ مڭ طون زورلقده ایكی دریدناوط صاطب آلدیلر. توركلر، آمریقانڭ بو ایكی دریدناوطنی گریكلرگه صاطووینه پروتیست ایتسهده، آمریقا مونی طڭلامادی.

تگی، گیرمانیاغه [illegible]كازایت ایتلگهن «سالامیس» اسملی سویر[illegible] [illegible]ریدناوطنی نیمسلر، گریكلرگه بیرمهسلر ایندی. ئوز فلوطلرینه قوشارلر.

دیمهك یونانستاننڭ آمریقادان آلغان ایكی دریدناوطی، «آویرف» اسملی بر برانینوصنی كرهیسری بار. موندان باشقه ساعتینه ٢٠ اوزل یوری طورغان ٢،٦٠٠ طون زورلغنده ١٩١٤ نچی یلده قطایدان صاطوب آلنغان تاغنده بر كرهیسیری بار. مین صالا طورغان فلوطی ١٤ ایستریبیتل، ٧ برانینوص، ٢ صو آستی كیمهسندهن عبارتدر.

اینگلیز، توركلرگه «برنچی عثمان»، «رشادیه» دریدناوطلرن بیرمهدیلر. مونڭ اورنینه توركلر، گیرمانیانڭ «گهبن»، «بریسلاو» اسملی ایكی صوغش كارابن آلدیلر.

موندان باشقه توركلرنڭ «حمیدیه»، «مجیدیه» اسملی ایكی كرهیسیری باردر. «برق سطوت»، «پهیك شوكت» اسملی مین صالا طورغان كرهیسیرلری، صوغش آلدندانغنه فرانسیه زاوودلرنده اشلهنب كیلگهن مینانوسقهلری، قانونیرقهلری باردر.

داخلی خبرلر

قارص مسلمانلرینه یاردهم.

تامبوف غوبیرناسی، شاشكی اویهزی، استودینس مسلمانلرندان قارص مسلمانلرینه اعانه اولهرهق جیولغان ١٧ صوم آقچه ادارهمزگه تابشرلدی.

اعانه جیوغه واسطهچیلق ایتكهن سعید گرهی افندی ینغالیچف، اعانه ایتكهن ذاتلرنی اوشبولای كورسهتهدر: سعید گرهی ینغالیچف. ٢ صوم. حسین دیواطف، كریم ،علیم صاقایفلر، سلیم، گرهی تومینفلر ، گرهی ماماتكازین افندیلر برهر صوم بیردیلر. قالغانی، ٥٠ شهر تینلهب جیولدی.

فینلاندیه مسلمانلرینڭ اعاسی!

فینلاندیهده گیلسینغفورص شهرنده بر جمعه كوننی جمعهدان صوڭ امام ولی احمد افندی حكیمفنڭ قارص مسلمانلری حقنده بولغان تأثیرلی وعظندان صوڭ مسجدده بولغان خلق، قافقازدهغی صوغشدان ضررلانغان دین قهردهشلرینه ٧٧ صوم ١٦ تین اعانه جیدیلر.

اوشبو ذاتلر اعانه قیلدیلر:

عافیتالله بهاءالدینف بلهن حسن خیرالدینف ١٠ ر صوم. مصطفی دینمحمدف، خیرالدین علییف، عمر عبدالرحیموف ٥هرصوم. علیمه خانم عبدالرحیموا، علاءالدین صلواتف ٣ هر صوم. مرغوب جان دین محمدوا، عمر علییف، ملا حسن نذر محمدف، ف، افندییف، عافیتالله ادریسف، آغاخان بابایف افندیلر ٢ شهر صوم. توبهنده اسملری یازیلاچاق ذاتلر برهر صوم بیردیلر:

عالیه خانم حكیموا خلیلالله صادقف، صدیق حكیم جانف، زینالبشر علییف، حسین سیفاللین، عبدالرسول علییف، عبدالكریم خیرالدینف، ضیاءالدین صابرف، زینالبشر خیرالدینف، بدرالدین صدرالدینف، حسن بصروف، صفیالله صادقف، عیسی صادقف، احمد جان خیرالدینف ، شریفجان علیمف، سلیمان صادقف.

قالغانلری واقلاب جیولدی.

«مخبر».

بو ٧٧ صوم ١٦ تیین اعانه، ادارهمزگه تابشرلدی.

موڭغینچه ادارهمزگه كیلگهن اعانهلرنڭ مقداری ٩٧٧ صوم ٧٥ تیین بولغان ایدی.

بو صوڭغی ١٧ و٧٧ صوم ١٦ تیین بلهن بارسی ١٠٧١ صوم ٩١ تیین بولادر.

علی اصغر افندی كمالف اشی.

دورتنچی مارطده قزان صودیبنی پالاتاسنده علی اصغر افندی كمالفنڭ أشی قارالوب، پالاتا، آنی ٦ آی كریپوستده اوطوررغه حكم ایتدی.

علی اصغر افندی، بلطر، ١٥نچی ایپولده «یولدز»ده یازغان برمقالهسی اوچون عیبلهنب صودقه تارطلغان ایدی.

تاشكندده یاڭا شركت.

تاشكند شهرینڭ یهش سودا گرلرندهن بعض كشیلر برلهشب حیوانلر وئوسملكلر بلهن سودا ایتو اوچون «اقتصاد» اسمنده بر شركت توزوب اشكه كرشدیلر.

« صدای توركستان ».

صوغشقه آلنغانلرنڭ عائلهلرینه یاردم.

صوڭ كونلرده غوسودارستووینی كازناچیستوادهٔ، اوتكان یلنڭ ٢٠ ایپولدن باشلاب بویل ١نچی یانوارغه حهتلی صوغشقه چاقرلغان زاپاسنی هم برنچی رازرهد راتنیكلرنڭ عائلهلرینه بیرلگان یاردهمنڭ حسابی قارالدی. بو وقت اچنده مذكور عائلهلرگه حكومت، ١٨٦ میلیون صوم مصرف توتقان. بوندن صوڭ بو مصرف تاغی آرتاچاقدر. چونكه صوغشقه چاقرلغانلرنڭ صانی كوبهیووی اوستینه، برنچی آپریلده مدتلری طولوبده، صوغش سببلی ایولرینهقایتارلماغانلرنڭ عائلهلرینهبیریلهچهكدر.

زراعت مكتبینه قبول ایتلو حقنده.

ایگن اشلری مینیستری قریواشیینڭ امری بوینچه: بویله زراعت اینستیتوتینه برنچی قورصغه قبول ایتلو ـ امتحانده مسابقه (اوزوشو) بلهن بولمیچه، آلغان شهادتنامه مسابقهسی بلهن بولاچاقدر.

نیفت قیباتلانو.

قزانده شهر دوماسی هم بیرژا جمعیتی نیفت بهاسن بر رهتكه قویار اوچون اجتهاد ایتهدر.

بو بر نیچه كون اچنده نیفتنڭ بهاسی پوطی ٣٥ تییندن ٤٦ تیینگه كوتهرلگهن.

جنایتلر آزایو.

عدلیه مینیسترلگینه كیلگان معلوماتدن، اوتكان یلنڭ صوڭغی یارتیسنده الكگی یارتی سنده الكگی یارتیسینه قاراغانده، محكمهگه كیلگان اشلر ٢٠ پراسینت كیمیگان. بونڭ ٨زی صوغشقه چاقرلو، ١٢سی ایسركلك بتونڭ نتیجهسیدر.

غراف ویتتهنڭ میراثی.

متوفی غراف ویتتهنڭ قوارتیرینه گنیرال آدیوتانت ماقسیموویچ، كناز تروبیتسقوی هم پالیسه وكیللری كیلدی. ماقسیموف، غراف ویتتهنڭ مملكت اوچون اهمیتی بار اش كاغدلرن حمایهگه آلورغه وكیل ایتلگانگه، غرافنڭ اهمیتلی اشلرن جیوب آلدی.

ویتتهنڭ اوزندن صوڭ، كوچمی تورغان مالی 500 مڭ صوملق بولیب 400 مڭی چیت مملكتده، 100 مڭی پیترغراددهدر.

طومسقده خلق اونیویرستیتی تأسیس ایتو.

طومسقده خلق اونیویرستیتی تأسیس ایتو حقنده تشبث ایتلهدر. بو حقده پیترغرادقه طومسقیدن مخصوص وكیللر كیلب معارف مینیستری غراف ایغناتیفگه عریضه بیردیلر. بوندن الك معارف ناظری قاصسودن بو حقده تكرار اوتنلسهده، اول كیچكدره كیلگهن. غراف ایغناتیف وكیللرینڭ نیتلرینه اشتراك ایتب، تیزدن بو اشنی قاراب، توزولگهن اوصتافنی تصدیق ایتهچگن بلدرگهن.

وكیللر آراسنده ماقوشین، طومسق شهرنه نارودنی دوم اوچون بنا ایتكان زور یورطن اونیویرستیت اوچون هدیه ایتهچگن هم اونیویرستیت كیرهگینه یلغه یوز مڭ صوم تعیین ایتكانلگن اعلان ایتدی.

گیرمانیا تبعهلرینڭ روسیه بانقهلرنده قویلغان اماناتلری حقنده.

پیترغراددهٔ،روسبانقهلرنده گیرمانیاتبعهلرینڭ قویغان امانتلری ـ آقچه هم قیمتلی كاغد، آقچه یاشچیكلری، بلهن معامله حقنده قطعی قرارغه كیلو اوچون میژدوویدمستووینی صویششانیهنڭ مجلسی بولدی.

داخلیه مینیسترلگینڭ وكیللری، گیرمانیا تبعهلرینڭ آقچهلی یاشچیكلری بلهن تمام آرانی ئوزهرگه تییشلگن تكرار ایتدیلر.

لكن مذاكره مجلسی، عدلیه مینیسترلگی طرفندن عرض ایتلگانچه، بوندی یاشچیكلرگه قانترول قویارغه تییشلگن تلگه آلدی.

آخرده مجلس شوندی قرارغه كیلدی: بو امانتلر گیرمانیا تبعهلرینڭ قوللرینه تابشرلماس، لكن اوز آللرنده هم شول امانت طورغان بانق وكیللرینڭ آلدنده آچلوب كورسهتیلر. یهشچیكدهگی قیمتلی نرسهلرنی آلورغه ممكن بولسهده ایهسینڭ آنی چیت مملكتكه آلوب كیتهرگه حقی یوقدر.

بانقهدهغی پروسینتلی كاغدلردن گیرمانیا تعبهسینه بانق ٥٠٠ روبلهدن آرتق بیرمهس. بیرگهندهده پیترغرادده مالیه مینیسترلگینڭ رخصتی، مهسكهزده هم باشقه غوبیرنالرده غرادوناچالنیك هم گوبیرناتورلرنڭ رخصتی لازمدر.

قورسق ـ صودژان اویهزی، صاروچین دیگان آولنڭ كرستیانلری، صوغش مینیسترینه، الكده زیمسكی ناچالنیك بولغان، حاضر میراوای صودیا فلیورف اوستندهن شكایت ایتب عریضه بیرگانلر.

كرهستیانلرنڭ عریضهلرنه ایتوونچه،فلیروف اوزایمینیهسیبولغان اوچاستقهسنده آطموبیلیزاتسیهسی كامیسیهسینڭ رئیسی،بولاتوروب، ایكنچی یاقدن شول درجهسی بلهن فایدهلانب، ٣٠ لاب آطندن برسنده موبیلیزاتسیهغه كورسهتمی یاشرب قالدرغان.

بو شكایت، قورسكی آقروژنی صودی پروقورورینه تاپشرلب، اشنڭ اصلی تیكشرلهدر.

آنگلیا بلهن سودامز.

خاركف ـ خاركفده، قزل مال تاوارینه زاقاز آلورغه طرشوچی بیك كوب اینگلیز وایاژورلری بار. نیمس وایاژورلری اورنن طوتقان بو خلق، ئوز ئوستلرینه یوكلهنگهن وظیفهلرن بیك یاخشی اوتیلر. خاركف كوپیصلرینڭ ئهیتولرینه قاراغانده اینگلیز تاواری، نیمس تاواریندان قیمهت؛ لكن، قولداغی ئولگو ـ آبرازسلرینه قاراغانده اینگلیز مالی، نیمسنكندهن كوب یاخشی ایكهن.

لودزا فابریكلرن آدیسقه كوچرو.

پیترغراد ـ آدیسغراداناچالنیگیصاصنووسكی وشهر باشلغی پیلیكان باشده بولغان حالده آدیسدان پیترغرادقه بر هیئت كیلدی. بو

هیئت، حکومتدەن، لودزا فابریك وزاوودلرن آدیس‌قه کوچرو حقندە صورایاچاق. مونا شول اوی بلەن بو هیئت، سودا وصناعت مینیسترلگینه مفصل زاپیسکا کرتکەن.

دولتنك یاڭا زایومی.

یاڭا زایومغه پیترغرادە یازیلو.

دولت بانقەسی، یاڭا زایومنك پیترغراد قانتوری آرقیلی صاتلغان بارلق آبلیغاتسیەلرینك حقی کوبمی ایکەنن حسابلاغان:
پیترغرادده‌صاتلغان‌آبلیغاتسیه ۱۰،۵۰۰،۰۰۰ صوملق بولغان.

ولایتلردە، زایومنك آبلیغاتسیەلری کوبمی صاتیلا؟

پیترغراد - غوصودارستویننی بـانقنك، ولایتلردەگی شعبه وقانتورلری ۹۰،۰۰۰،۰۰۰ صوملق آبلیغاتسیه صاتقانلر.

رژیوف (تویر ولایتندە)دە روسکو - آزیاتسکی بانقنك شعبەسندە یاڭا زایومنك آبلیغاتسیەلری ۱۵۳،۰۰۰ صوملق صاتلغان.

گومیل شهرندە، شولوق روسکو - آزیاتسکی بانق شعبەسندە ۱۰۰،۰۰۰ صوملق صاتلغان.

وارشاودە، غوصودارستویننی بانق بـلەن کازناچیستوالردە یاڭا زایومغه ۹۳۱،۰۰۰ صوملق پادپیسکا قبول ایتلگەن. باشقه بانقەلردە قبول ایتلگەن پادپیسکالرنك حسابی اوشبو رەوشدەدر: آزووسکو - دانسکوی بانقدە ۹۸۰،۰۰۰ صوملق؛ ۋولژسکو - کامسکی بانقدە ۱،۵۲۷،۰۰۰ صوملق؛ پیترغرادسکی میژدونارودنی بـانقدە ۱،۶۵۰،۰۰۰ صوملـق؛ وارشاوسکی کامیرچیسکی بانق‌دە ۲۵۰،۰۰۰ صوملق صاتلغان.

وارشاودە صاتلغان آبلیغاتسیەلرنك بارلق صوماسی: ۵،۳۳۸،۰۰۰ صوم بولادر.

نوچیرکاسسکی‌دە اوبلاست کازناچییستواسنه ۵۸۰،۰۰۰ صـوملـق؛ روسسکو - آزیـاتسکی بانقەدە ۱۰۰،۰۰۰ صوملق؛ ۋولژسکو - کامسکی بانقەدەدە شولایوق ۱۰۰،۰۰۰ صوملق صاتلغان.

یکاتیرینسلاف‌دە یاڭا زایوم برنچی کونلردە ۵۰۰،۰۰۰ صوملق صاتلدی.

پیاتیگورسکی‌دە آبلیغاتسیەلر، غوصودارستویننی بانقدە ۱۴۹،۰۰۰ صوملق؛ آزووسکو-دانسکوی بانقدە ۲۱۲،۰۰۰ صوملق صاتلغان.

کیسلەۋودسکی‌دە، یاڭا زایومنك، آزووسکو - دانسکوی بانقدە صاتلغان آبلیغاتسیەلردان ۳۰،۰۰۰ صوم جیولغان.

خاتون‌قزطاوشی

قیین حال.

مین، آتا - آنامنك خـاطرن قالدرماس اوچون، آلارنك سوزن طڭلاب، آلار صایلاب بیرگەن ایرگه بارغان ایدم. اگر، آلار صایلاغـان ایرگه بارماسام، ئویدەن قـاچب چغب کیتسەم، آچدان ئولورمن، اورامدە تینترەب قالورمن، دیگەن بر اوی، مینم باشمنی طومالاب قییوسزلغمه سبب بولغای ایدی.

- نیچك ایتب ئەتی، ئەنی‌یکه قاریشاسك؟ ئویکدەن قاچب چغب کیتو بلەن‌گنه اش بتمی بیت، بوتون شهر خلقی آلدنده اویالو، بار. ئەتی، ئەنی‌یم بیرگەن ایرنی سویمەسەم‌دە، بلکه طورا - بارا دنیالر رەتلەنب کیتەرئەلی، دیگەن یه ڭلش فکر بلەن کیەوگه چقدم.

ایرم، شهرمزدە بر باینك اوغلی ایدی.

- تاتار باییسه یەش خاتون آلور! دیگەن بابایلر سوزی بوینچه ایرم، مینم ئوستمه یەش خاتون ایتب بر یەش قز آلدی. یەش خاتون کیلگەچ، ایرم میڭا التفات ایتمی باشلادی. التفات ایتمەدی‌گنه توگل، یەش خاتونی بلەن شهرمزدەن باشقه شهرگه کوچب کیتدی.

بر ایر بالام بلەن مین شهردە آبدراب قالدم. ایرم میڭا نفقەدە بیرمەدی. بوعدالتسز-لك‌که چداب - چداب‌دە آرتق چدارلغم قالماغاچ، شهرمزنك آخـوند حضرتلرینه شـکایت ایتدم. ایرمدەن آیریلورغه صورادم. آخونـد حضرتلری، بر نیچه مرتبه چاقرسادە، اول کیلمەدی. لکن آخوند حضرتلری، مینی جبر وظلمدان قوتقارو اوچون ئوزمنك صوراوم بوینچه ایرمدەن آیردی. ایرم بو حکمگه راضی بولمیچه دوخوۋنی صابرانیەغه مراجعت ایتدی.

مین‌دە، مفتی حضرتکه بر نیچه مرتبه عریضه یازدم. لکن ۹۱۳ نچی یلنك اییول آیندە باشلانغان أشیمز، خەزرگه قدر دوخوونی صابرانیەدان ئەیلەنب کیلگەن یوق!

حاضر ایندی میڭا بر نرسه أشلەرگەدە ممکن توگل. اوغلم ئوزم بلەن بـرگه طورا. شهردە طورمش قیمەت.

دوخوونی صابرانیه بولغان اوفـا شهرینه بـالذات باروب أشمنی تیکشرترگه قولمدان کیلمی، آقچەم یوق.

ایرم، یوقاروده یازغانمچه نفقەدە بیرمەدی. ئوزی مینی آیرمی‌دە.

باشدە آتا - آنامه قارشی کیلو، نی قدر اوڭایسز بولور کبك کورنگەن بولسەدە، حاضرگی حالم، آندان مڭ مرتبه اوڭایسزدر.

مینم کبك جفا چیگب، ظلم کورب یورگەن تاتارخاتونلری بر مین‌گنه‌توگل؛یوزلەب،مڭلەبدر.

شوشندی ظلملرغه قارشی نی‌دە بولسه بر تدبیر قیلورغه کیرەك بیت. جنشدەشلرم تاتار خاتونلری! سز بو حقدە نیندی چاره اویلیسز؟

سیبیریادە چ. شهرندە ب - س. ص قزی.

خاتون - قزلرنی حمایه ایتو جمعیتینه قوشیلامز.

۳۱ نچی نومیر «ایل» دە، خاتون - قزلرمزنك حقوقلرن حمایـه ایتو جمعیتی آچو طوروسندە باشلاب سلیمه طوتـاش یعقوبوا طرفندن بر فکر قوزغاتلغان ایدی.

بو فکر، چیستای شهرندە آخوند محترم اسماعیل سلطانعلییف طرفندان ۳۶ نچی نومیردە قوتلەنب، آخوند حضرتلری، بولاچاق «خاتون - قزلرنك حقوقلرن حمایه» جمعیتینه ۵ صوم بیرب اعضادە یازلغان ایدی.

۳۶ و۳۹ نچی نومیرلردە گلثوم سلطانعلییوا وخاتمه نظیفه خانملر طرفندان بو حقدە یەنه سوز قوزغاتیلوب، ٤٦ نچی نومر «ایـل» دە ماهی نور خانم بیبیشوا طرفندان کوتەرلگەن ایدی.

۵۲ نچی نومیر «ایل» دە، آبروی خانم غلمانوا بو حقدە یالقنلی بر مقاله یازوب ئوزلکندەن ۱۰ صوم اعضالق آقچەسی وعدە ایتب بـو جمعیتنك وجودکه چغوون بیك آرزو قیلغان ایدی. ۵۹ نچی نومیردە «ئەجی» نك آڭلی طوتاش وخانملرندان: عالیه ادرمانوا، خدیجه بیکبولاطوا، عارفـه بصیروا، حنیفه بابیبیکوالر طرفندان بو، حمایه جمعیتینه قوشیلامز، دیب طاوش بیرالگەن ایدی.

بز، بو خصوصدە، بو جمعیتنك آچلووی، وجودکه چغووی طوروسندە بیگرەکدە معلمه آپالرمز وسڭللرمزنك طرشولرن، مسئله کوتەرولرن تلیمز. چونکه معلمەلر، بـو ملت‌که تربیەلی خانملر ییتشدرەچك آنالر بـولغانغه بالالرینك کیلەچەگی اوچون قایغرو - عموم معلمەلرمزنك بورچی‌در؛ بزنك بورچمزدر؛ بز، معلمەلر صنفی‌نڭ اوستمزگه‌یوکلەنگەن‌بورچلرمزدر.

محکمهٔ شرعیەمزنك، بـزنك مسئلەمز - خاتون - قزلرنك حقوقلری مسئلەسینه التفات ایتمەگەنلگی، ایتـەرگه تلەمەگەنلگی حـاضر ایندی، کون کبك آچق معلوم بولدی.

مع‌التأسف دوخوونی صابرانیەمزنك، بزنی قاراڭغولقدان چغاررغه طرشماغانلغی حاضر ایندی ایکی ییردە ایکی - دورت کبك آچق وآنق بلندی.

بزنك فـکرمزچه، بز، ئوز حقوقلرمزنك حمایه قیلنوون، باشقەلردان کوتەرگه یاراماغان کبك محکمهٔ شرعیەمزدەن‌دە کوتەرگه یارامی!

بز، ئوزمز اوچون ئوزمز طرشرغه کیرەك!

بزنك حقوقلرمزنی حمایه ایتو تییش، دیب یراق سیبیر یادە بر آخوند سلطانعلییف جنابلری طاوش بیرسه، آڭا قارشی مڭلەب آخـوند وملالر، نکاح مجلسلرندە: دورت خاتون آلونك سنت ایکەنن، بزنك اوستمزدەن پریغوور ایتب قچقرب اوقی!...

نکاح مجلسلرندە، ئوزمز حاضر بولماغان حالـدە، بزنك اوستمزدەن حکم ایتکەن اماملرمز صنفندان، بز نیچك ایتب یاردەم امید ایتەرگه کیرەك؟!

مونه شونك اوچون‌دە، ئوز حقوقمزنی بز، ئوزمزگنه صۇری آلامز، ئوزمزگنه حمایه ایته آلامز.

عموماً خاتون - قز آپا وسڭللرمزنك بو حقدە طاوش بیرولرن اوتنب بز، بو «خاتون - قزلرنك حقوقن حمایه ایتو جمعیتی» نه اعضا یازیلامز.

معلمەلر:	رقیه شریف‌اللینا، مسلمه مقصوددوالر، ۳ ەر صوم.
اعضالر:	عزیزه یهودینا، گلثوم محمد جانوالر ۵ ەر صوم.
حکومت مکتبلرندە اوقوچی قزلر:	زلیخه، گلثوم یهودینالر ۵ ەر صوم.
خصوصی عائله خاتونلری:	عینی جمال، ظریفه یهودینالر ۵ ەر صوم. عالیه مقصودوا ۳ صوم.

مخابرلردن:

بخارادن:

۱۹۱۵ نچی یل یانواردە تاشکند گوبیرناطوری «بخارادە روس تبعەسی تاتارلرنك صوغش‌قه یاردم» توگەرەگینه رخصت بیردی.

بخارادە بولغان تاتارلر قوللرندن کیلگان قدرلی یاردم ایتدیلر. آقطق غروشلرنی وطن بهادرلری اوچون‌قزغانمادیلر، بیردیلر. یاشلر طرفندن اسپیقتاقل قویلب آقچه جییلدی. توگەرەك اعضالرینك مصلحتی برلەن جییلغـان آقچەغه کولمەکلك‌لر الندی. خاتون، قزلرمز قوللرندان کیلگەن قدرلی تگو برله خدمت ایتدیلر. ٥٦٤ [illegible] ـك اشطان، ۳۷۷ پـار آیاق چلغاو، ۱٦۰ [illegible] نه کیسیت حاضرلەندی. (بارلق اعانه مڭ صوم چامـاسندە بولـدی.)

اشبو حاضرلەنـگان نرسەلرنی قـایدە، نیچك ییبەرو طوغروسندە فیۋرال ۲۰ سنـدە عمومی مجلس یاصالدی. بومجلسدە بولغان افنـدیلر هەسی اعانەلرنی پیترغراددە مسلمان جمعیتی آرقلی عسکرگه ییبەرمەکنـی معقوللەب طاوش بیردیلر.

فقط توگەرەکنك، ییبەرو خراجاتینه آقچه صرف قیلاسی کیلمی‌چه، پیترغرادقه جانتورین افندیگه تیلیغرام بیروب اعانەلرنی آقچه صرف قیلمی ییبەرو ممکن‌مە؟ دیب صورادیلر.

توگرەکنك رئیسی م. کارنیـکوف بـرله اوزن اوزی صایلاغان عماد منصورف مسلمان جمعیتینه ییبەرو: پان ایسلامیزم بولا؟ بواش، ناچالستواغه قارشی کیلو، دیب اعانەلرنی طوغرو غلاونی اشتابقه ییبەرو طرفندە بولدیلر. هم بوکشی‌لرنك طرشولری، قالغان اعضالرنك «۲٤» ساعت زاقوننن قورقـولری اعانەلرنی مسلمان جمعیتنه ییبەرودن طوقتادی.

عسکرگه دیب جیولغان اعانه، تلەسه نیندی واسطه بلەن بولسەدە، شول عسکرگه جیتکرلسەدە یاری. تیك، مین هم باشقه بخارادە بولغان تاتارلر رئیس م: کارنیکوف ایله عماد منصورفدن شونی صوریمز: پیترغرادده رخصتلی مسلمان جمعیتی آرقیلی اعانه یبەرو، نیچك پان‌ایسلامیزم بولا؟ بوتهمت نی‌قایدان چغاردگز؟

بو، پان ایسلامیزم دیب یاصاب چغارغان نرسەگز، «مالادیس!» ایشتو اوچون‌گنه یاصالغان بر نرسه توگلمه؟

محمود آلیف، «بخارا».

صورا اورمانی.

بزم قورمش اویـەزی صورا صووی بویندە بولوب بو طرفلردە مشهور بولغان صورا اورمانی بزگه بیك یاقندر. خصوصا بزم صباجای آولینه باری ۵ کنه چاقرمدر.

صورا اورمانی: بو طرفلردە برنچی زور اورمان صانالـوب، قازوننی، اودیلنی دیب ایکیگه بولنەدر. صورا صووی، شوشی اورمان اچندەن آقغانغه بو صو، اورمان بـرله اش قیلوچی سوداگرلرگه زور یاردەمچیدر.

یاز باشندە ایدلدەن بوکصیر پاراخودلر کرب قش کونی کیسب حاضرلەنگەن‌مخصوص آغاچلرنی بارژالرغه تیەب آلوب کیتەلـر. یاز بویی تورلی آغاچ پلوطلرن برسی آرتندن برسن صورا بویلاب ایدلگه چغاروب تورلی طرفلرغه اوزاتوب کسب ایتەلر. بو اورماندە هر نرسەگه یاراقلی آغاچلر طابـولغانغه آغاچ برله اش قیلوچی آدملر اوچون بو اورمان، بیك زور کسب اویاسی‌در. یاقندە تیمر یول بولماو سببلی، آغاچنی یاز کوندەگنه چیت ییرلرگه اوزاتورغه ممکندر. شونك اوچـون، بو اورماندە باشقه طرفلرغه قاراغاندە آغاچ آرزاندر. بزدن ۳۰ - ٤۰ چاقرملق ییرلردە اوطننك ساژینی ٦ - ۷ صوم بولوب بـزدە همان ۲ صومدان آرتمی‌در. شونك اوچون‌دە کۇن، تۇن موندان ٦۰ - ۷۰ چاقرملردان کیلوب آغاچ طاشیلر. آغاچ سودا گرلری حسابسز فائدە ایتەلر.

ئلیگه قدر بو قاراڭغی صورا بویندە نیمسلر، فرانسوزلر زور اشلر قیلوب کیلدیلر. اما بویل، صوغش بولو سببلی نیمس سوداسی طوقطادی آنلرنك اورنلرن روسلر ایله فرانسوزلر طوطارغه طرشمقدەلردر. آندن قالغان واق اشلر شوشی‌صورابویندەغی روسلر قولندە بولوب، آزماز خدمتلری آرقاسندە کوب فائدە ایتوب راحت یەشیلر. ایندی ئوتکەن یلدان بیرلی شوشی اورمان آرقیلی تیمر یول اشلەنوب کیلەدر. اورمان اشی البته اهمیت کسب ایتەچکدر. تورلی طرفلردان کیلگەن سودا گیرلر، اورماننی بویغه وآرقیلیغه یوری باشلادیلر.

شوندی یاقندە بولغان فائدەلی اش برلەن مشغول بولوچی بر تاتار سودا گیری یوقدر، ئلیگه قدردە بزنك تاتارلر، بـو اورماندان برتیین‌فائدە ایتمەدیلر. حاضرندەدە فائدەلانورغه تلەوچی یوقدر. حالبوکه، هر تورلی آغاچنی کوب فائدە بیروب آلوچیلر، کوبرەك بزنك تاتارلردر. آقچەلی یکتلرمزدە یوق توگل؛ ئلیگه قدر قیلغان خدمتندەن واز کیچوب، باشقه کسب ازلەوچی آدملرمزدە بار. لـکن، شوشی کوب فائدە آغاچ اشینه اهمیت ویروچی یوقدر.

بزنك صباجای، وبزنك برله بر چامادە قراصنای وپیتراقص آوللری، ئـوز طرفمزدە بولغان آوللرغه آغاچ قویودە ایڭ برنچی آغاچ بازاری بولورلق اورنلردر.

اورماندن ۳۰ چاقرم یـراقلقدە بولغان «بالطین» اسملی روس آولی، بزنك طرفدەغی آغاچلر برله اش قیلوب آوللرن آغاج بازاری یاصادیلر. آز وقت اچندە کوب بایلق قازاندیلر. بزنك‌دە بعض یگتلرمز چغوب شرکت برله شوشی اشکه کچکنەگنه بر یول آچسەلر ایدی، خلقمزغه، تیك یاتماسالڭ بعض اشلر قیلورغه ممکن ایکەنن کورگازوب، کوب اشلرگه عبرت بولورلر ایدی.

چونکه بویللر آنڭ وقتیدر. طاغن ۵-٦ یلدن، اول اشلرنی قولغه آلورغه طرشساڭدە ممکن بولمایەچقدر. چیتدە بولغان اش قیلوچی یکتلرمزگه سوز یوقدر: آلار چیتدە یـاخشی أش کورەلر. ایندی ئوز ییرمزدە بولغان بعض اشلرنی‌دە قولغه آلسەلر بیگرەکدە هدیەت اش بولور ایدی.

عبدالبر حبیبی.

ادارەدن جوابلر:

❋ عزالله محمدشاه اوغلینه: سزصوراغان نرسەنی یەرو ممکن توگل.

❋ اوفا گوبیرناسی، استەرلی طماق اویەزی، ع. آولندان آلنغان برخطدان کوچرلب یازلغان نرسه باصلمیدر. چونکه حضرتلرنك بـەلش آشاب یورولـری، خصوصی خطلردە یازیلوب یورو دورندەن کوبـدن اوزن مطبوعات صحیفەلرندە چەینەلب ایسکردی!

❋ محبوب جمـال خانـم طرفندان قوزغاتلغان جیم مسئلەسینه دائر یازلغان مقالەلر باصلمی.

قزاندان، نووچیرکاسسکی شهرلرندەن بیك کوب امضالر قویلب یازلغان مقالەلر، بوجوابقه کرگەن کبك موندان صوڭغیلرینەدە جواب - شولدر.

❋ تیمرچی ترافیمیارف افندیگه: مقالەگز باصولراق بولمادی.

❋ «یەش یورەکگه» آطلی شعر، باصلمی.

❋ «مکتب زاری» اسملی شعر، باصلورلق بولمادی.

❋ آبدراوواامیدسزلك اسملی مقالەدە سوداگرلككه دائر یاڭا برسوز ئەیتلمەگانگه باصلمادی.

❋ چیتادە آخوند سلطانعلیف جنابلرینه: یوبەلەی‌نڭ قدری بتووی اسملی مقالەگز باصولراق بولمادی. چیتادە روسکو - تاتارسکی اشقولا حقندە بولغان مقالەگز، وقتی برله باصلور.

ناشری: محمد عیاض اسحاقف
وقتلی محرری: م. ا. مولامبیردییف
(نجیب عصری)

مەسکەودە موسی میالزیادینف‌نڭ
مسلمان
گیلزه فابریقاسی
کاغزن ایلیکتریچیستوا بلەن تازارتوب، «گاۋاننا» مامغی بلەن طوطورب ایڭ اعلا ونفیس گیلزه حاضرلی.
ФАБРИКА
Москва, Мясницкая, Георгіевскій пер. д. Бахрушина. магазинъ, Тверская, домъ Молчанова.

قاراکولگه اوخشاتوب جفەکدن اشلەنگەن بورکلك
جفەك قرپولار
نڭ هر تورلیسی کوبلەب صاتار اوچون بیك کوب توردە حاضرلەندی. نالوژ قیلنوب هر ییرگه یبەریلە. پرییس - قورانت صوراتقان کشی‌گه بوش یبەریلە.
طارغووی دوم
برادران قارامیشف‌لر
مەسکەودە.
مراجعت اوچون آدریس:
Москва, новая площадь, т./д. Бр. А. и И. Карамышевы.

طارغوۋی دوم
«باختیئوزین، بایتیراکوف وشریکلری»
مەسکەودە ئیلیینکه قابقاسی یانندە.
ماگازینمزدە خصوصی صورەتدە هر تورلی ژاکیتلق، بورك هم یاقالق تورلی اَفکوصدە اعلا قاراکوللر حاضر بولنمقدەدر. ویوقاریدە مذکورلرنی أشلەب بیروگه زاقازلر قبول ایتولوب ممکن قدر مشتریلرمزنی مەمنون و زاقازلرنی تیز وقتدە حاضر قیلوغه اجتهاد ایتلمکدەدر. تیلیفون نومیری: ۸٦-۱۷-۱
شعبەمز: ۱) پیرغراددە غرافسکی پرویزدە. ۲) مەکەرجەدە برنچی مینینسکی اورامدە، ۱۳۰ نچی نومیرلی اوز کیبتمزدە.
Москва, Ильинскія ворота. Магаз. Т./Д. Бахтиузинъ Байтеряковъ и К°.

Москва, Тип. М. О. Аттая и К-°, Маросейка Космодаміанскій пер., домъ № 5.
Издатель Г. М. Исхаковъ. редакторъ М. А. Мавлюмбирдіевъ.